

A szolgáltatásbiztonság analízise

Előadásvázlat „Szolgáltatásbiztonságra tervezés” tárgyból

Majzik István

BME Méréstechnika és Információs Rendszerek Tanszék

Tartalomjegyzék:

1	Bevezetés	2
2	Kvalitatív analízis technikák	2
2.1	Ellenőrző lista (Checklist)	2
2.2	Hibafa analízis (Fault Tree Analysis, FTA).....	3
2.3	Eseményfa analízis (Event Tree Analysis, ETA)	4
2.4	Ok-következmény analízis (Cause-Consequence Analysis, CCA).....	5
2.5	Veszély és működőképesség analízis (Hazards and Operability Analysis, HAZOP).....	5
2.6	Hibamód és -hatás analízis (Failure Modes and Effects Analysis, FMEA).....	5
2.7	Állapot alapú veszély analízis (State Machine Hazard Analysis).....	6
2.8	Emberi hibák analízise (Human Error Analysis).....	6
3	Kvantitatív megbízhatósági modellezés és analízis technikák	7
3.1	Boole modellek	7
3.2	Markov modellek.....	8
3.3	Sztochasztikus Petri-háló modellek	10

1 Bevezetés

Az analízis célja: A komponens szintű hibák (hibaállapotok, események) és a rendszerszintű hibajelenség kapcsolatának kiderítése:

- Mihez vezet rendszerszinten egy vagy több komponens hibája?
- Mik lehetnek egy rendszerszintű hibajelenség okai?
- Milyen valószínűségi és időadatok jellemzik a rendszerszintű hibajelenséget, ha adottak a komponensek hibavalószínűségei, illetve meghibásodási tényezői?

Az analízis által vizsgált illetve használt jellemzők:

- Valószínűségi időfüggvények: megbízhatóság, rendelkezésre állás, biztonságosság
- Aszimptotikus valószínűség: Készenlét
- Várható értékek: MTFF, MTTF (MUT), MTTR (MDT), MTBF
- Paraméterek: meghibásodási tényező, hibaterjedési valószínűség

Az analízis típusai ok-okozati szempontból:

- *Előrelépő* (induktív) keresés: Kiindulási hiba hatásainak továbbkövetése a rendszerben; időbeli és oksági továbblépés.
- *Visszalépő* (deduktív) keresés: A rendszerszintű hiba okainak visszavezetése komponens hibákra.

Az analízis típusai a rendszer struktúrája szempontjából:

- *Alulról felfelé* (bottom-up) történő keresés: Alrendszerek (komponensek) felől a teljes rendszer felé.
- *Felülről lefelé* (top-down) történő keresés: Magasabb szintű absztrakciók finomítása (rendszer felől az alrendszerek felé).

Módszerek:

- Kvalitatív technikák: Szisztematikus módszert adnak az elemzéshez, azonosítják a beavatkozás helyét (pl. egyszeres hibaok, kritikus hibák).
- Kvantitatív technikák: A komponensek paramétereit alapján kiszámítják a rendszerszintű hiba jellemzőit (valószínűségi és időadatok) a komponens szintű jellemzők alapján.

2 Kvalitatív analízis technikák

2.1 Ellenőrző lista (Checklist)

- Tapasztalatok (ökölcsabályok) összegyűjtése és alkalmazása/ellenőrzése újabb rendszerek esetén:
 - ismert hibaforrások (tapasztalatok) ki ne maradjanak
 - létező szabványokhoz, megoldásokhoz való illeszkedés biztosított legyen
- Rendszeres frissítés alapkövetelmény
- Probléma: Nagy méretűvé válhat (alkalmazása nehézkes); téves biztonságérzetet adhat.

2.2 Hibafa analízis (Fault Tree Analysis, FTA)

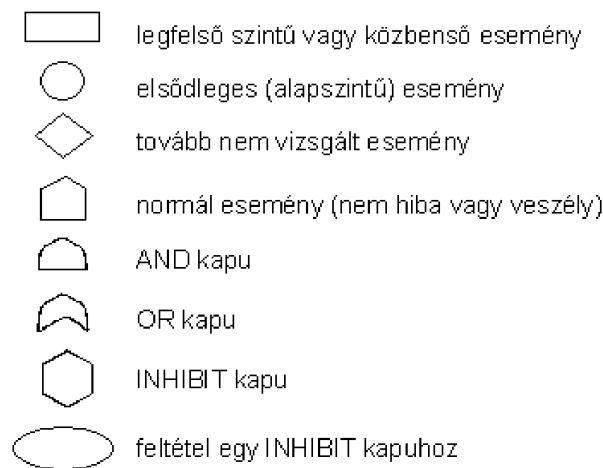
Rendszerszintű hiba okainak vizsgálata (az elektronikai és repülőgépiparból elterjedt technika)

2.2.1 Az elemzés célja

- Legfelső szintű események (hibák) meghatározása (rendszerterv, szolgáltatások alapján)
- Felülről lefelé haladó (egyben deduktív) elemzés:
 - *Legfelső szintű esemény*: azonosított rendszerszintű hibajelenség
 - *Közbenső események*: amelyek a legfelső szintű esemény kialakulásához vezetnek (szükséges vagy elégséges)
 - *Pszedo-események*: események kombinációi (Boole relációk: AND, OR, NOT)
 - *Elsődleges (vagy alapszintű) események*: nincs további felbontás alacsonyabb szintű eseményekre

2.2.2 Hibafa konstrukció

- Specifikáció (legfelső szintű esemény) – architektúra (közbenső események, pszeudo-esemény) – cserélhető komponensek (alapszintű események) bejárása
- Grafikus reprezentáció: Szabványos szimbólumkészlet (igazságtábla helyett áttekinthetőbb): AND, OR, INHIBIT kapuk
- Hardver esetén: automatizált technikák léteznek a hibafa konstrukcióra (jól megfogható struktúra és hibamódok)
- Szoftver esetén: vezérlési struktúrák vizsgálatán alapul

A hibafa szokásos elemei

2.2.3 A hibafa kvalitatív analízise

- Hibafa redukciója (közbenső események feloldása): Diszjunktív normál forma kialakítása; a legfelső szintű esemény kifejezése az alapszintű eseményekkel.
- Vágat: AND kapcsolatban lévő események halmaza a legfelső OR alatt a diszjunktív normál forma szerinti alakban
 - Redukálható vágat: Eseményeinek részhalmaza is vágatot képez

- Minimális vágathalmaz: tovább nem redukálható vágatok
- Azonosítható: rendszerszintű hibához vezető kombinációk
 - Egyszeres hibaok (SPOF): Önmagában is a rendszerszintű hibához vezet (egy vágatot képez)
 - Több vágathalmazban szereplő esemény: kiküszöbölése hatásosan redukálja a hibafát
- Alkalmazási korlátok:
 - Részletes tervezés után használható
 - Csak *statikus* kombinációkat ad meg: nincs sorrendbeli függőség, dinamikus viselkedés leírása, eseményszekvenciák kezelése

Mintapéldák:

- NVP hibafa: SPOF azonosítható (szavazó), közös módusú hiba felveendő.
- RB hibafa: A hibafa nem tükrözi a működési módot, mivel csak egy „snapshot”.
- Hardver struktúra: Minimális vágathalmazok meghatározása.

2.2.4 A hibafa kvantitatív analízise

Alapszintű eseményekhez rendelt valószínűségek alapján a rendszerszintű esemény valószínűsége számítható.

A hibafa kapuinak szerepe:

- AND kapu: valószínűségek szorzata:

$$P(A \wedge B) = P(A) \cdot P(B | A) = P(B) \cdot P(A | B),$$
 itt $P(A \wedge B) = P(A) \cdot P(B)$ ha függetlenek
- OR kapu: valószínűségek összege:

$$P(A \vee B) = P(A) + P(B) - P(A \wedge B) \leq P(A) + P(B)$$
 felülbecslés szokásos

Probléma: Közös módusú hibák, paraméterértékek forrása (elsődleges események valószínűségei).

2.3 Eseményfa analízis (Event Tree Analysis, ETA)

- Előrelépő analízis elsődleges események következményeinek kiderítésére
 - *kezdeti esemény*: egy komponens hibája/veszélyes helyzete
 - *következő események*: más rendszerkomponensek származtatott vagy rákövetkező hibái
 - sorrendezés: időbeli/okási viszony, balról jobbra haladva
 - esemény (komponens hiba) bekövetkezése vagy nem bekövetkezése mint elágazás jelenik meg a diagramon.
- Analízis:
 - Egy „útvonal” valószínűsége: események valószínűségeinek szorzata
 - Használatos: többszintű védelmi rendszerek analízise esetén
- Előnyök:
 - Események sorrendje vizsgálható
 - Hibajelenség (baleset) forgatókönyvek származtathatók

- Korlátok: komplexitás, többszörös események kezelése, sorrendezés kritikus
- Mintapélda: Tartály túlhevülés, RB séma megadása.

2.4 Ok-következmény analízis (Cause-Consequence Analysis, CCA)

- Esemény szekvencia és oksági függések egyidejű ábrázolása
 - *Következmény fa*: egy elsődleges esemény következményei (esemény szekvencia)
 - *Csatolt hibafák*: az egyes eseményekhez tartozó döntés (bekövetkezik vagy nem) indokainak felderítésére
 - Szimbólumok a grafikus reprezentációban: ld. hibafa és eseményfa
- Előnyök: a hibafa és eseményfa előnyeit ötvözi
- Korlátok: minden kezdeti eseményhez külön diagram szükséges

2.5 Veszély és működőképesség analízis (Hazards and Operability Analysis, HAZOP)

- Vegyipari folyamatok esetén elterjedt: balesetet az anyagáramlás tervezettől való eltérése okozza; ezeket a lehetséges eltéréseket néhány jellemző kulcsszó alapján át lehet tekinteni:
 - NO, NONE: nincs működés (pl. nincs anyagáramlás)
 - MORE: több eredmény (pl. több anyag áramlik)
 - LESS: kevesebb eredmény (pl. kevesebb anyag)
 - AS WELL AS: más, nem tervezett aktivitás
 - PART OF: csak részben valósul meg
 - REVERSE: az előírtak ellenkezője történik
 - OTHER THAN: egészen más történik, mint az előírt
- Alkalmazás informatikai rendszerekben: az *információ áramlásának* vizsgálata
 - lehetséges eltérések azonosítása (szisztematikus keresés a folyamatdiagramok alapján)
 - az eltérésekhez tartozó veszélyek azonosítása
 - okok azonosítása, kiküszöbölés
- Előny: a tervezési dokumentáció alapján elvégezhető
- Hátrány: a folyamat szakértőit igényli, munkaigényes

2.6 Hibamód és -hatás analízis (Failure Modes and Effects Analysis, FMEA)

- Alkalmazás:
 - Komponensek, hibamódok felsorolása, valószínűségekkel illetve gyakoriságokkal
 - Más komponensekre illetve a rendszerre gyakorolt hatások azonosítása (előrelépő analízis)

- FMEA táblázat:

Komponens	Hibamód	Hiba valószínűség vagy gyakoriság	Hatás
...

- Előnyök: egyszeres hibapontok (SPOF) felismerhetők
- Hátrányok: hibamódok ismertek kell legyenek, többszörös hibák nem vizsgálhatók
- Kiegészítés: Hibamód, -hatás és kritikusság vizsgálat (Failure Modes, Effects and Criticality Analysis, FMECA)
 - FMEA kiegészítése a hiba kritikusság jellemzésével (rangsorolás kategóriákba)
 - Megelőző/korrigáló akciók szintén felsorolhatók

2.7 Állapot alapú veszély analízis (State Machine Hazard Analysis)

- Állapotgép alapú modell: állapotok, átmenetek, feltételek, trigger események és akciók
- Biztonsági analízis: meghatározni, a rendszer beléphet-e veszélyes állapotba (a veszélyes állapotokat tartalmazó állapotpartícióba)
 - elméleti megoldás: kezdeti állapotból az állapottér felderítése
 - gyakorlati megközelítés: visszafelé keresés a veszélyes állapotból (hogyan kerülhető el)
- Előnyök: automatizálható, tervezési modell használható
- Hátrányok: veszélyes állapot formális specifikációja nehéz, állapottér-robbanás (konkurens rendszerek esetén)

2.8 Emberi hibák analízise (Human Error Analysis)

- Kvalitatív módszerek: az emberi tevékenységek/műveletek esetén megvizsgálni:
 - lehetséges funkcionális hibák (pl. kihagyás, összecserélés) illetve teljesítményhibák (pl. lassú, túl gyors)
 - a hibák (veszélyek) hatása, ezek kritikussága
 - okok elemzése: pl. fizikai és mentális elvárások
 - a hibák elkerülésének módszerei
- Táblázatos forma:

Művelet	Veszély	Hatások	Okok	Elkerülés
...

- Kvantitatív technikák:
 - emberi hibákhoz valószínűséget rendelni; befolyásol: pszichológiai hatások (stressz), ember-gép interfész, betanítás, utasítások, függőség más műveletektől
 - mérés: dokumentált környezetben (nehézkés); személyenként eltérő lehet a veszélyhelyzetben való viselkedés

3 Kvantitatív megbízhatósági modellezés és analízis technikák

A formális megbízhatósági modellek készítésének és megoldásának (az állapot alapú, kvantitatív módszereknek) célja: A komponensek meghibásodási jellemzői alapján a rendszerszintű jellemzőket kiszámítani; ezek alapján

- architektúra változatokat összehasonlítani,
- érzékenységvizsgálatot végezni (melyik komponens tulajdonságaira érzékenyek a rendszerszintű jellemzők),
- megbízhatóság szempontjából szűk keresztmetszetet azonosítani (mit érdemes kicserélni).

Jellemzők:

- A komponens szintű paraméterek nehezen mérhetők, sokszor csak becslések vannak.
- Egyszerűsítő hipotézisek kellene (magas absztrakciós szint, a meghibásodás illetve javítás egyszerűsített modellje).
- Modell validációjára lehet szükség (log elemzés, hibainjektálás).

Ismétlés a szolgáltatásbiztonság jellemzőiről:

- Rendszer állapotter partíciók: H (Healthy, hibamentes, U -val is jelölhető), F (Failure, hibás, D -vel is jelölhető)
- Rendszerállapot: $s(t)$
- Megbízhatóság: $r(t) = P\{\forall t' < t : s(t') \in H\}$ (folyamatos szolgáltatás)
- Rendelkezésre állás: $a(t) = P\{s(t) \in H\}$ (javítva szolgáltatásra kész)
- Meghibásodási tényező: $\lambda(t) = \lim_{\Delta t \rightarrow 0} \frac{1}{\Delta t} P\{s(t + \Delta t) \in F \mid s(t) \in H\}$ (a t időpillanatban következik be a meghibásodás)

A definíció alapján: $\lambda(t) = -\frac{1}{r(t)} \frac{dr(t)}{dt}$

- Kádgörbe: Középső szakaszán $\lambda(t)$ konstans, így $r(t) = e^{-\lambda t}$ (egyébként $r(t) = e^{-\int_0^t \lambda(t) dt}$)
- Megbízhatóság: Hibamentes állapotban maradás valószínűsége egy komponens esetén, ha λ a meghibásodási tényező: $e^{-\lambda t}$

3.1 Boole modellek

Használat: Egyszerű architektúrák esetén a megbízhatóság számítására (nincsenek függőségek a komponensek között). Alapmodell: Komponensek független hibás vagy hibamentes állapota.

Soros architektúra: Bármely komponens hibája esetén rendszerhiba (OR hibafa).

- k komponens esetén: $r_R(t) = \prod_{i=1}^k r_i(t)$

Párhuzamos architektúra: A komponensek egymást helyettesíthetik (tartalékok, AND hibafa).

- $1 - r_R(t) = \prod_{i=1}^k (1 - r_i(t))$
- k egyforma komponens esetén: $r_R(t) = 1 - (1 - r(t))^k$
- Ugyanitt MTFB = $\frac{1}{\lambda} \sum_{i=1}^k \frac{1}{i}$ (levezetését ld. később, Markov-láncok segítségével); egy-egy újabb komponens egyre kevesebb „pluszt” jelent.

Kanonikus rendszer: Soros és párhuzamos komponensekből áll:

- Megbízhatósági blokk diagram: Komponensek a „blokkok”, a soros vagy párhuzamos kapcsolat jelenik meg a diagramon a „kapcsolásuk” formájában. A rendszer hibamentes, ha van út a kiindulási és a végpont között.
- Ez nem az áramköri kapcsolat, hanem a megbízhatósági modell; ld. két párhuzamosan kapcsolt dióda rövidzár hibára soros, szakadás hibára párhuzamos megbízhatósági modellel jellemezhető.
- N egyforma egység; M komponens hiba esetén rendszerhiba:

$$P\{k \text{ hiba van}\} = \binom{N}{k} (1-r)^k r^{N-k}; \text{összegzés kell } M\text{-re.}$$

- Ideális többségi szavazás (TMR):

$$r_R = \binom{3}{0} (1-r)^0 r^3 + \binom{3}{1} (1-r)^1 r^2 = 3r^2 - 2r^3$$

Itt $MTFF = \frac{5}{6} \frac{1}{\lambda}$, rosszabb, mint egy komponens esetén! De az $r(t)$ görbe a kezdeti szakaszán magasabb, így missziókritikus rendszerekben jól alkalmazható.

Készenlét összevetése:

- Soros rendszer: $K_R = \prod_{i=1}^k K_i$, párhuzamos rendszer: $1 - K_R = \prod_{i=1}^k (1 - K_i)$
- Példák: (1) párhuzamos rendszer, (2) stand-by rendszer nem-ideális kapcsolóval, (3) ideális többségi szavazás, (4) többségi szavazás nem-ideális szavazóval; szavazó határ-megbízhatósága.

3.2 Markov modellek

Használat: Modellizethetők a javított rendszerek, degradált állapotok illetve függőségben lévő komponensek.

Ismétlés a Markov láncokról:

- Diszkrét állapotok és átmenetek ezek között
- Markov-tulajdonság:

$$P\{s(t_k) = s_n \mid s(t_{k-1}) = s_{n-1} \wedge s(t_{k-2}) = s_{n-2} \wedge \dots \wedge s(t_0) = s_0\} = P\{s(t_k) = s_n \mid s(t_{k-1}) = s_{n-1}\}$$

- Állapotátmenet valószínűsége: $Q_{ij}(t_k, t_{k-1}) = P\{s(t_k) = s_j \mid s(t_{k-1}) = s_i\}$
- Homogén Markov-folyamat: $Q_{ij}(t + \Delta t, t) = Q_{ij}(\Delta t)$

- Állapotátmeneti intenzitás: $R_{ij} = \lim_{\Delta t \rightarrow 0} \frac{1}{\Delta t} Q_{ij}(\Delta t)$

$$\text{azaz } R_{ij} = \lim_{\Delta t \rightarrow 0} \frac{1}{\Delta t} P\{s(t + \Delta t) = s_j \mid s(t) = s_i\}$$

- Állapot elhagyásának összesített rátája s_i állapotban: $E_i = \sum_{j=1, j \neq i}^k R_{ij}$

- CTMC: Folytonos idejű Markov-lánc (S, \underline{R}) , itt R_{ij} értékek \underline{R} -be rendezve

- Állapotvalószínűségek: $\pi(s_i, s_j, t) = P\{s_i\text{-ből indulva } t \text{ idő elteltével } s_j\text{-ben lesz a rendszer}\}$

CTMC tranziens megoldása: Állapotvalószínűség időfüggvények kiszámítása s_0 kezdőállapotra:

- Minden s_j állapotra $\pi(s_0, s_j, t)$, azaz a $\underline{\pi}(s_0, t)$ sorvektor; hasonlóan E_j értékek \underline{E} -be rendezve
- Megoldás alapja: $\underline{A} = \underline{R} - \text{diag}(\underline{E})$ "infinitezimális generátormátrix"

$$\frac{d\underline{\pi}(s_0, t)}{dt} = \underline{\pi}(s_0, t)\underline{A}$$

- A differenciál-egyenletrendszer megoldás módja: Laplace-transzformáció vagy idősorok:

$$\underline{\pi}(s_0, t) = \underline{\pi}(s_0, 0)e^{-\underline{A}t}, \text{ ahol } e^{\underline{A}t} = \sum_{i=0}^{\infty} \frac{\underline{A}^i t^i}{i!}$$

- Egyszerű eredmények:
 - $P\{s_i\text{-ből } s_j\text{-be megy } t \text{ időn belül}\} = 1 - e^{-R_{ij}t}$. Tartózkodási idő: $P\{s_i\text{-ben marad } t \text{ ideig}\} = e^{-E_i t}$
állapotban tartózkodás ideje negatív exponenciális eloszlású valószínűségi változó

CTMC állandósult állapotbeli megoldása: Állapotvalószínűségek kiszámítása

- $\lim_{\Delta t \rightarrow \infty} \underline{\pi}(s_0, t) = \underline{\pi}(s_0)$ létezik, ha a CTMC véges állapotú és irreducibilis; itt kb: minden állapotból van javítás
- $\underline{\pi}(s_0, t) = \underline{\pi}(s_0)$ nincs időfüggés
- Megoldás alapja:

$$0 = \underline{\pi}(s_0)\underline{A}, \text{ ahol } \sum_{j=1}^n \pi(s_0, s_j) = 1$$

Analógia a szolgáltatásbiztonság és a CTMC alapfogalmi között:

Szolgáltatásbiztonság	CTMC
F hibás, H hibamentes állapotok	s_i, s_j állapotok
$\lambda(t) = \lim_{\Delta t \rightarrow 0} \frac{1}{\Delta t} P\{s(t + \Delta t) \in F \mid s(t) \in H\}$	$R_{ij}(t) = \lim_{\Delta t \rightarrow 0} \frac{1}{\Delta t} P\{s(t + \Delta t) = s_j \mid s(t) = s_i\}$
$\lambda(t) = \lambda$ konstans	$R_{ij}(t) = R_{ij}$, homogén a Markov-folyamat
$r(t) = P\{s(t') \in H, \forall t' < t\} = e^{-\lambda t}$	$P\{s_i\text{-ben marad } t \text{ ideig}\} = e^{-R_{ii}t}$
hibamentes állapotban maradás	s_i állapotban tartózkodás ideje (itt $E_i = R_{ii}$)

CTMC modell alapelemei:

- Kezdőállapot (H része), degradált állapotok, hibajelenség (F része)
- Komponens meghibásodás: Ráta a λ meghibásodási tényező
 - Komponens hibamentes állapotának „tartási ideje”: $e^{-\lambda t}$
- Több komponens állapotának összevont modellezése: $\lambda_a + \lambda_b + \lambda_c$ ráta; exp. eloszlású valószínűségi változók minimuma: exp. eloszlású, a paraméterek összegződnek.
- Állapotok összevonása: Feltétel: Átmenetek azonos kimenő rátákkal azonos állapot(ok)ba. Kimenő ráta ugyanaz marad a közös cél állapotba, bemenő ráták azonos állapotból összegezve lesznek.

- Javítás: μ javítási tényező (exponenciális eloszlás paramétere; matematikai kezelhetőség érdekében feltételezve ilyen eloszlás szerint)
- Teljes javítás (hibamentes állapotba), részleges javítás (degradált állapotba), megelőző javítás (degradált állapotból)

Eredmények egy F és H állapot-partíciókra osztott, s_0 kezdőállapottal rendelkező CTMC alapján:

- $r(t) = \sum_{s_i \in H} \pi(s_0, s_i, t)$ az F állapot-partícióból a H állapot-partícióba vezető javítási élek elhagyásával kapott CTMC alapján számolva
- $a(t) = \sum_{s_i \in H} \pi(s_0, s_i, t)$ a javítási élek bennhagyásával számolva
- $K = \sum_{s_i \in H} \pi(s_0, s_i)$ állandósult állapotban (létezik, ha minden hibaállapotból van javítás)

A CTMC állandósult állapotbeli megoldásának nehézségei: *Kiegyenlítetlenség* a numerikus értékekben

- A μ javítási tényező nagy (gyors javítás)
- A λ meghibásodási tényező kicsi (ritka meghibásodás)
- $\lambda + \mu$ jellegű összegek számítógépes ábrázolása nehéz ($1 + 10^{-20}$ jellegű értékekkel kell műveleteket végezni; pl. kivonás után nem elhanyagolható lesz a 10^{-20})

Mintapéldák felrajzolása:

- Nem javított rendszerek: (1) meleg tartalék, (2) csökkentett terhelésű tartalék, (3) hideg tartalék
- Stand-by rendszer: (1) ideális kapcsolóval, (2) nem ideális kapcsolóval, ha hibára kikapcsol illetve (3) hibára bekapcsolva maradó komponensekkel
- Javított rendszerek: (1) TMR preventív és teljes javítással, (2) egyszerűsített rendszer (egyszerre csak egy elem javítható; egyszerűsödő állandósult állapotbeli megoldás)
- k számú meleg tartalék komponensből álló rendszer MTFF számítása Markov-láncokkal:
 $MTFF = \frac{1}{\lambda} \sum_{i=1}^n \frac{1}{i}$, mivel minden állapotban $\frac{1}{(n-i)\lambda}$ a várható tartózkodási idő.

3.3 Sztochasztikus Petri-háló modellek

CTMC-nél magasabb szintű formalizmus (konkurens meghibásodási folyamatok jól modellezhetők), jó eszköztámogatással.

3.3.1 Formalizmusok

Petri-háló: $PN=(P,T,I,O)$, ahol P helyek, T átmenetek, I input élek, O output élek.

Sztochasztikus Petri-háló: $SPN = (P, T, I, O, m_0, \Lambda)$, ahol

- m_0 a kezdeti jelölés
- $\Lambda : T \rightarrow \mathfrak{R}$ átmenetekhez rendelt időzítés, a negatív exponenciális valószínűségi eloszlásfüggvény paramétere.
Az időzített átmenet engedélyezetté válásakor sorsol egy τ időzítést ebből a λ paraméterű eloszlásból, aminek letelte után tüzel:
 $P\{\tau < t\} = 1 - e^{-\lambda t}$
- SPN elérhetőségi gráfja alkot CTMC-t (jelölések valószínűsége számítható).

Általánosított sztochasztikus Petri-háló: $GSPN = (P, T, I, O, m_0, H, \Pi, L, G)$, ahol

- $H \subseteq P \times T$ tiltó élek
- $\Pi : T \rightarrow \mathbb{Z}$ prioritások
 - 0 az időzített átmenetek prioritása
 - >0 az azonnali átmenetek prioritása; ez alapján feloldhatók a konfliktusok közöttük.
- $L : T \rightarrow \mathfrak{R}$ paraméter:
 - időzített átmenetek esetén: az időzítés negatív exponenciális valószínűség eloszlásfv. paramétere,
 - azonnali átmenetek esetén: súlyok az azonos prioritású, konfliktusban lévő engedélyezett átmenetek közötti véletlenszerű választáshoz.
- $G : T \rightarrow \text{Boole-fv.}$; örfeltétel, az adott átmenet engedélyezetté válásához igaznak kell lennie; a Boole-fv. a jelöléseken értelmezett (pl. $m(P) > 2$, ahol $m(P)$ a P hely jelölését jelenti).

Sztochasztikus "reward" hálózatok (SRN): Kiterjesztés a reward (haszon, jutalom) függvényekkel.

- *rate reward*: állapotokon (jelöléseken) értelmezett, időintervallumra összegezhető integrálva a rátát (a ráta időpillanatra vonatkozik).
Példa: `if (m(Premium)==1 or m(Minimum)==1) then ra=1 else ra=0.`
- *impulse reward*: egy-egy eseményhez rendelhető (pl. tüzelés), időintervallumra összegezhető az impulzusok összeadásával.
Példa: `if (fire(Repair)) then ri=12` (egy-egy javítás költsége 12 egység).

Időzített Petri-háló (Timed Petri Net): tetszőleges valószínűségi eloszlásfv. az időzítés sorsolásához.

- Itt már nem CTMC az alapszintű modell, analitikus megoldás helyett szimulációra lehet szükség.
- Pontos időzítési szemantika kell (ha a tüzelés megtörténte előtt megszűnik az átmenet engedélyezettsége, majd újra engedélyezett lesz, mi lesz az időzítés értéke: új időzítést sorsol az eredeti eloszlásfüggvény alapján, vagy az eredeti időzítésből maradt időt várja ki tüzelésig).

3.3.2 Részhálók a megbízhatósági modellezéshez

A GSPN formalizmust használva modellezzük a meghibásodási, hibaterjedési és javítási folyamatot. Az alapértelmezett részhálók tovább finomíthatók (az interfész helyek megtartásával).

Komponens meghibásodási folyamat: Hibamentes \rightarrow hibaállapot \rightarrow hibajelenség.

- Jellemzi a meghibásodási tényező és a hiba késleltetése (lappangási idő).
- Különböző lesz állapottal rendelkező vagy nem rendelkező komponensek esetén.
- Különböző, ha van/nincs kezdeti hiba, vagy ha a meghibásodás nem időfüggő.
- Interfész helyek: H (hibamentes), E (hibaállapot), F (hibajelenség).

Hibaterjedési folyamat:

- Jellemzi a hibaterjedési valószínűség, illetve hierarchiaszintek között a komponens hiba és rendszerhiba közötti logikai kapcsolat (pl. hibafű).
- Nem-redundáns rendszerek: Hibaterjedési részháló az interfész helyek között.

Komponens → (rész)rendszer állapotok közötti kapcsolatok: H és F interfész helyek a (rész)rendszerekhez rendelve.

- Nemredundáns komponensek - részrendszerek - rendszer hierarchia: Soros komponensek, azaz OR hibafa alapján vehető figyelembe a (rész)rendszerek hibája.
A (rész)rendszer helyes szolgáltatásának modellezésére a hibához felvett hibafa duálisát kell használni.
- Redundáns komponensek – részrendszerek – rendszer hierarchia: Ha a redundáns komponensekből álló (rész)rendszer hibáját egy általános hibafa írja le, ezt valósítjuk meg a kapukhoz tartozó GSPN alháló segítségével.
A (rész)rendszer helyes szolgáltatásának modellezésére a hibához felvett hibafa duálisát kell használni.

Javítási folyamat:

- Tranziens hiba implicit javítása: (csaknem) azonnali, de hibaterjedésre lehetőséget ad.
- Állandósult hiba explicit javítása: időzített átmenettel modellezhető.
- Javítási stratégiák modellezhetők: pl. nem-preemptív prioritásos javítás közös javítóval, preemptív javítás stb.
- Feltételes javítás: Tiltó éllel modellezhető.